

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ПРОВЕДЕННЯ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І
КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ У
ДОНЕЦЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

СХВАЛЕНО

на засіданні Вченої ради ДонДУВС
від 07.08.2026, протокол № 17

ВВЕДЕНО В ДІЮ

наказом ДонДУВС
від 07.08.2026 № 320

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію проведення взаємних, відкритих і контрольних відвідувань навчальних занять у Донецькому державному університеті внутрішніх справ (далі – Положення) визначає порядок планування, проведення, оцінку, аналіз взаємних, контрольних відвідувань та відкритих навчальних занять, документальне оформлення такої діяльності в Донецькому державному університеті внутрішніх справ (далі – Університет).

1.2. Положення розроблене відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про професійний розвиток працівників», «Про академічну доброчесність», інших Законів України, наказів Міністерства освіти і науки України, Положення про особливості організації освітнього процесу в закладах вищої освіти із специфічними умовами навчання, які здійснюють підготовку поліцейських, затвердженого наказом Міністерства внутрішніх справ від 30.06.2026 № 616, та інших наказів Міністерства внутрішніх справ України, нормативно-правових актів у сфері вищої освіти, рекомендацій і стандартів, визначених документами Болонського процесу, що визнані Україною, а також організаційно-розпорядчих документів Університету.

1.3. У цьому Положенні терміни вживаються в такому значенні:

навчальні заняття – лекція, семінарське, практичне, індивідуальне заняття та консультація, а також інші види навчальних занять, які можуть встановлюватись Університетом відповідно до частини 3 статті 50 Закону України «Про вищу освіту»;

лекція – вид навчального заняття, спрямований на виклад і засвоєння системних теоретичних знань. Лекція проводиться науково-педагогічними (педагогічними) працівниками (далі – НПП/ПП), які мають науковий ступінь та/або вчене звання. Право на проведення лекцій НПП/ПП, який здобув ступінь вищої освіти «магістр», але не має наукового ступеня або вченого звання, надається рішенням Вченої ради Університету;

семінарське заняття – вид навчального заняття, спрямованого на засвоєння теоретичних знань, у ході якого НПП/ПП організовує дискусію (обговорення) попередньо визначених тем (питань);

практичне заняття – вид навчального заняття, під час якого НПП/ПП організовує та забезпечує розгляд здобувачами вищої освіти окремих теоретичних положень навчальної дисципліни (освітнього компонента), організовує вирішення практичних завдань та ситуацій, формує вміння і навички застосування набутих компетентностей. До проведення практичних занять з практикоорієнтованих навчальних дисциплін (освітніх компонентів) Університет може залучати представників замовника. Основними формами практичних занять є тренінг, колоквіум, квест, кейс-стаді;

тренінг – форма практичного заняття, метою якого є засвоєння знань, формування вмінь та навичок, обмін досвідом з використанням інтерактивних методів роботи;

колоквіум – форма практичного заняття, яке проходить у вигляді

співбесіди НПП/ПП із здобувачами вищої освіти;

квест – інтерактивна форма практичного заняття, що базується на імітації сценаріїв професійної діяльності. Метою квесту є засвоєння здобувачами вищої освіти алгоритмів вирішення завдань через аналіз проблемних ситуацій, прийняття управлінських рішень та виконання цільових дій у динамічних умовах;

кейс-стаді – інтерактивна форма практичного заняття, що базується на аналізі конкретного практичного прецеденту (кейсу). Здобувачі вищої освіти здійснюють деконструкцію ситуації, оцінюють ризики та пропонують алгоритм дій, що відповідає професійним стандартам;

замовник – центральний орган управління поліції, територіальні органи поліції, заклади, установи і підприємства, що належать до сфери управління поліції, з якими здобувачами вищої освіти укладено контракт про здобуття освіти;

індивідуальне заняття – вид навчального заняття, що базується на персоніфікованому підході до навчання. Метою індивідуального заняття є адресна педагогічна підтримка здобувача вищої освіти, поглиблене засвоєння складних тем, корекція знань та стимулювання інтелектуального розвитку з урахуванням індивідуального навчального плану. Індивідуальні заняття проводяться за індивідуальним графіком;

консультація – вид навчального заняття, що передбачає надання здобувачу вищої освіти НПП/ПП адресної методичної та теоретичної допомоги, що передбачає роз'яснення складних аспектів навчальної дисципліни (освітнього компонента), супровід під час виконання самостійної роботи та консультування щодо порядку виконання індивідуальних завдань;

Інші терміни вживаються у значеннях, наведених у Законах України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про академічну доброчесність» та інших нормативно-правових актів з питань вищої освіти, а також Положення про організацію освітнього процесу в Донецькому державному університеті внутрішніх справ.

1.4. Взаємні відвідування навчальних занять є однією з форм переймання професійного та педагогічного досвіду колег і вдосконалення педагогічної майстерності НПП/ПП.

1.5. Контрольні відвідування навчальних занять є однією з форм забезпечення контролю якості проведення занять, що здійснюються з метою визначення методичного рівня проведення занять, ступеня досягнення освітньо-виховних цілей заняття, рівня фахової підготовки НПП/ПП виявлення недоліків у проведенні занять та вжиття своєчасних заходів щодо їх усунення.

1.6. Відкрите заняття є однією з форм педагогічного контролю, метою якого є виявлення рівня професійної компетенції та педагогічної майстерності НПП/ПП з метою подальшого удосконалення викладацької діяльності.

1.7. Види відкритих занять:

1.7.1. Пробне відкрите заняття – навчальне заняття, що проводиться претендентом на посаду НПП/ПП для підтвердження його професійної придатності, визначення підготовленості та подальшого допуску до проведення

занять із здобувачами вищої освіти чи заняття, що проводиться НПП/ПП для апробації нової методики заняття.

1.7.2. Показове відкрите заняття – навчальне заняття, що проводиться досвідченими НПП/ПП для демонстрації передових, авторських методик викладання, використання новітніх освітніх технологій.

1.7.3. Конкурсне відкрите заняття – навчальне заняття, що проводиться НПП, який претендує на присвоєння вченого звання професора чи доцента або бере участь у конкурсі на заміщення більш високої посади порівняно із займаною.

1.7.4. Поточне відкрите заняття – навчальне заняття, що проводиться кожним НПП/ПП раз на два роки для демонстрації своєї педагогічної майстерності відповідно до графіку, що складається кафедрою на початку кожного нового навчального семестру із зазначенням дати, теми та місця проведення такого заняття, які обираються за власним бажанням працівника, що планує його проведення. Заняття визнається відкритим за умови присутності на ньому директора інституту/декана факультету та/або заступника директора інституту/заступника декана факультету та/або завідувача кафедри та не менше 2/3 складу кафедри.

1.8. Порядок та особливості організації проведення взаємних, відкритих і контрольних відвідувань навчальних занять МЦСПП «Академія поліції» передбачено окремим організаційно-розпорядчим документом Університету.

2. ПОРЯДОК ПЛАНУВАННЯ ПРОВЕДЕННЯ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

2.1. На кожний навчальний семестр в Університеті складається графік контрольних відвідувань керівництвом Університету.

2.2. На кожний навчальний семестр в навчально-науковому інституті/на факультеті складається графік контрольних відвідувань керівництва навчально-наукового інституту/факультету.

2.3. На кожний навчальний семестр кафедрою складаються такі графіки:

2.3.1. Графік взаємних відвідувань навчальних занять, з урахуванням того, що кожний НПП/ПП повинен здійснити не менше одного взаємовідвідування (додаток 1).

2.3.2. Графік відкритих навчальних занять (із зазначенням його різновиду) з урахуванням не менше одного заходу на семестр (додаток 2).

2.3.3. Графік контрольних відвідувань навчальних занять, який укладається з урахуванням графіків контрольних відвідувань керівництва Університету, навчально-наукових інститутів, факультетів (додаток 3).

2.4. Графіки взаємних, контрольних відвідувань та відкритих навчальних занять затверджуються на засіданні кафедри та подаються до відділу організації освітнього процесу ДонДУВС.

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ТА АНАЛІЗУ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

3.1. Рекомендовані критерії оцінки та аналізу проведення лекції:

	Незадовільний рівень	Задовільний рівень	Базовий рівень	Оптимальний рівень
Початок лекції	Організаційний момент відсутній. Відсутні прийоми активізації мислення	Організаційний момент затягнутий	Організаційний момент замінено постановкою мети	Організаційний момент дає лаконічну установку на всю лекцію, оригінальний початок, «Я повідомлення», активізація мислення здобувачів вищої освіти
Зв'язок з іншими темами	Не має зв'язку з попереднім матеріалом та установкою на майбутнє	Зв'язок формальний, на словах	Зв'язок виявляється наприкінці лекції	Чітко визначено місце лекції в системі знань. Системність
Цілеспрямованість	Робота здобувачів вищої освіти не прогнозується, відсутні цільові установки	Цілеспрямованість наголошується, але не реалізується	Мета пропонується без пояснень	Оптимальне співвідношення навчальних функцій. Цілеспрямованість. Мотивація діяльності
Врахування специфіки аудиторії	Відсутня специфіка в змісті та методах навчання, не враховано особливості аудиторії	Специфіка лекції не підтверджується	Специфіка виявляється у змісті матеріалу	Тонке психологічне врахування особливостей аудиторії; рівень труднощів, методи навчання, зміст матеріалу сприяють специфіці спеціальності
Структура лекції	Структуру заняття обрана спонтанно	Частини лекції витримано в рамках часу	Структура пробна, складана	Структура гнучка, логічна, хронологічна побудована
Методологія	Немає опори на методологію освітнього процесу	Викладач інтуїтивно організовує реальний процес пізнання. Властиві лише репродуктивні методи	Використовуються науково обґрунтовані моделі пізнання	Цілеспрямовано використовуються знання з методики, органічно поєднуються теорія та практика
Авторські прийоми	Відсутні авторські прийоми,	Формальний підхід.	Традиційне ставлення до	Авторські прийоми, зацікавленість обох

	прийоми створення проблемних ситуацій. Відсутні стимули до активної пізнавальної діяльності	Пізнавальна активність стимулюється лише суворістю викладача, немає зацікавленості	освітнього процесу. Елементи проблемності. Стимулами є цільові установки	сторін, проблемно-пошуковий стиль сприяють активізації пізнавальної діяльності. Поєднання логіки викладу з творчою імпровізацією
Зворотній зв'язок	Немає зворотного зв'язку опори на життєвий досвід здобувачів освіти	Зворотний зв'язок однобічний, однаковий для всіх	Зворотний зв'язок різнобічний, але не продуктивний	Опора на життєвий досвід здобувачів освіти. Урахування вікових та індивідуальних особливостей здобувачів вищої освіти
Використання ТЗН	Не використовуються дидактичні матеріали, наочність, ТЗН	Наочність використовується недостатньою мірою	Превалює наочність, але відволікає увагу	Наочність використовується повною мірою
Індивідуальність викладача	Не розкрито індивідуальність викладача. Відсутнє повноцінне спілкування	Авторитарний стиль, внутрішній зажим, страх перед аудиторією	Проявляється педагогічна майстерність, але слід удосконалюватися	Високий рівень педагогічної майстерності, дотик до індивідуальної культури майстра
Завершення лекції	Неорганізоване завершення заняття, відсутнє узагальнення	Рекомендації загального характеру	Кінець заняття завершений, але є порушення логіки	Узагальнення, логічне завершення, підготовка ґрунту до наступних лекцій, спрямування на самостійну роботу

3.2. Рекомендовані критерії оцінки та аналізу семінарського або практичного заняття:

	Незадовільний рівень	Задовільний рівень	Базовий рівень	Оптимальний рівень
Початок заняття	Організаційний момент відсутній. Відсутні прийоми активізації мислення здобувачів освіти	Організаційний момент проведено формально. Визначено тему та перелік питань заняття	Визначено тему заняття; місце, що займають питання цього заняття в курсі, який вивчається. Подано методичні рекомендації до виступу здобувачів освіти групи з цієї тематики	Оригінальний початок заняття, використовуються прийоми активізації мислення здобувачів освіти (наприклад, постановка проблеми, прийом «інтрига», метод незакінченого речення, цитати з документів, відео-сюжети тощо)

Постановка мети та завдань	Відсутні цільові установки або мета не відповідає визначеним питанням	Мету визначено, але не визначено методи щодо їх реалізації (засоби досягнення)	Визначено мету та методи реалізації цієї мети	Визначено мету та методи для реалізації кожного завдання (порівняльний метод, аналізу та синтезу, статистичний метод, пошуковий (творчий), індукції та дедукції тощо)
Актуалізація знань	Немає зв'язку з попереднім матеріалом, відсутні й настанови на майбутнє	Зв'язок формальний, на словах	Зв'язок виявляється наприкінці заняття	Чітко визначено місце заняття в системі знань з дисципліни
Технологія проведення	Намагання викладача перетворити заняття на лекцію, демонстрацію власних знань і професійної компетенції за низької активності здобувачів освіти	Перетворення виступу здобувачів освіти на діалог «викладач – здобувач освіти» на фоні інертності аудиторії. Повідомлення з питань заняття, коментар повідомлень здобувачів освіти; акценти викладача на питаннях, які передбачено планом	Постановка питань у процесі повідомлень, рефератів здобувачів освіти, що спонукають до дискусії, вимагають доказовості, міцних знань, винахідливості. Питання не залишаються без відповідей	Авторські прийоми, зацікавленість обох сторін, проблемно-пошуковий стиль. Використання різноманітних методів активізації пізнавальної діяльності здобувачів освіти. Творча імпровізація
Структура заняття	Структуру заняття обрано спонтанно	Недотримання розподілу часу, відсутність пропорційного розподілу часу для розгляду питань	Структура пробна, складна	Структура гнучка, логічно і хронологічно доцільна
Активність групи	Повне наслідування лекції (коли на занятті відбувається буквально дослівний переказ сказаного лектором)	Низька активність групи. Використовуються лише репродуктивні методи	Всі питання розкрито глибоко та повно; різними видами роботи на занятті охоплено хоча б половину групи	Оптимальне співвідношення навчальних функцій. Системність, послідовність, доступність та завершеність розгляду поставлених питань. Забезпечення активізації групи та окремої

				особистості, розвиток мислення здобувачів освіти, їх інтересу до предмету. Здійснення індивідуалізованого підходу до групи та диференційованого підходу до здобувачів освіти. Активних учасників заняття більше половини навчального взводу/навчальної групи
Підсумки	Мету заняття не досягнуто. Неорганізоване завершення заняття, не має підбиття підсумків, відсутнє узагальнення. Не надано рекомендацій щодо самостійної роботи за темою та підготовки до наступного заняття	Мету заняття досягнуто, але відсутнє узагальнення. Надано рекомендації загального характеру щодо виконання самостійної роботи за темою та підготовки до наступного заняття	Мету заняття досягнуто, підбито підсумки, зроблено узагальнення. Проведено аналіз роботи групи та окремих учасників. Надано детальні рекомендації щодо виконання самостійної роботи за темою та визначено завдання на наступне заняття	Мету заняття досягнуто. узагальнення, підведення Оригінальне завершення заняття, заключне слово. Конструктивний аналіз усіх виступів та відповідей, стимуляція активності здобувачів освіти. Проведення рефлексії
Використання ТЗН	Не використовується наочність, технічні засоби навчання, дидактичні матеріали	Наочність, дидактичні матеріали використовується недостатньою мірою	Превалює наочність, але відволікає увагу	Наочність, дидактичні матеріали використовуються доцільно й повною мірою
Дотримання основних принципів дидактики	Порушуються дидактичні принципи науковості, логічності, доступності. Відсутня специфіка в змісті та методах навчання, немає зв'язку теорії з практикою	Порушуються деякі дидактичні принципи. Зв'язок теорії з практикою проводиться формально. Відсутня специфіка в змісті та методах навчання	Дотримання дидактичних принципів. Специфіка виявляється у змісті матеріалу, постановці проблем, наведених прикладах	Дотримання дидактичних принципів. Використання новітнього законодавства та відомчих нормативних актів, що мають безпосереднє відношення до теми, яка вивчається. Обізнаність у

				наукових доробках, підходах різних шкіл, науковців у трактуванні певних проблем Взаємозв'язок матеріалу, що викладається з іншими навчальними дисциплінами, його місце у загальній підготовці фахівців. Втілення принципу зв'язку теорії з практикою
Творчість викладача	Не розкрито індивідуальність викладача. Відсутнє повноцінне спілкування	Застосування стандартних підходів та шаблонів під час проведення заняття	Творчий підхід. Вміння відійти від стандартних підходів та шаблонів, переконливість і ефективність наведених фактів, прикладів, їх теоретичне узагальнення та висновки	Високі творчі здібності викладача, вміння відійти від стандартних підходів та шаблонів. Авторські прийоми. Поєднання логіки з творчою імпровізацією
Педагогічна техніка	Скутість, відсутність зацікавлення аудиторією. Відсутнє повноцінне спілкування	Внутрішній «зажим», неконтрольована міміка і жести. Протягом заняття знаходиться за столом або за останньою партою аудиторії	Відсутність скутості. Відповідність міміки і жестів ситуації. Правильна постановка голосу, виразні інтонації, хороша дикція	Високий ступінь психофізичної свободи, відсутність скутості. Емоційна стабільність (саморегуляція). Вміння використовувати свій психофізичний потенціал як інструмент виховного впливу (володіти своїм фізичним, психічним, емоційним станом; голосом, мімікою, пантомімікою); вміння впливати на інших (вербальні, невербальні засоби спілкування)

4. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

4.1. Результати взаємних, контрольних відвідувань та відкритих навчальних занять оформлюються у формі відгуку, який заноситься до Журналу взаємних, відкритих і контрольних відвідувань занять науково-педагогічних (педагогічних) працівників кафедри, циклу, що зберігається на кафедрі (циклі), в якому оцінюються рівень його організації, зміст і методика проведення (додаток 4).

4.2. Зміст відгуку на проведене відкрите заняття залежить від його різновиду. Відгук на пробне відкрите заняття може містити висновок про можливість рекомендувати/не рекомендувати НПП/ПП на вакантну посаду. За підсумками проведення показового навчального заняття у відгуку мають бути надані рекомендації щодо впровадження авторської методики в освітній процес. Відгук на конкурсне відкрите заняття має містити висновок про викладання навчальної дисципліни (освітнього компонента) на високому науково-методичному рівні або невідповідність такому рівню.

4.3. Результати взаємних, контрольних відвідувань щосеместрово обговорюються на засіданнях кафедр.

4.4. Результати проведених відкритих занять обговорюються на найближчому засіданні кафедри.

5. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

5.1. Положення набуває чинності з моменту його введення в дію наказом ректора Університету.

5.2. Зміни і доповнення до Положення вносяться та затверджуються Вченою радою Університету в тому ж порядку, що й саме Положення.

Відділ організації освітнього процесу

ГРАФІК
взаємних відвідувань науково-педагогічних (педагогічних) працівників
кафедри _____
навчально-наукового інституту/факультету _____
на ____ семестр 20____/20____ навчального року

№ з/п	П.І.Б. НПП/ПП, який відвідує заняття	П.І.Б. НПП/ПП, який проводить заняття	Дата, час, аудиторія	Навчальна дисципліна (освітня компонента)	Академічна група (навчальний взвод/навчальна група)	Вид заняття	Тема
1.							
2.							
3.							
4.							
5.							
6.							
7.							

Завідувач кафедри

навчально-наукового інституту/факультету

« ____ » _____ 2025 р.

 (Власне ім'я, прізвище)

Затверджено на засіданні кафедри _____
 інституту/факультету _____ від __.__.20__, протокол №__

_____ навчально-наукового

ГРАФІК
контрольних відвідувань науково-педагогічних (педагогічних) працівників
кафедри _____
навчально-наукового інституту/факультету _____
на ____ семестр 20 ____/20 ____ навчального року

№ з/п	П.І.Б. особи, що проводить контрольне відвідування	П.І.Б. НПП/ПП, який проводить заняття	Дата, час, аудиторія	Навчальна дисципліна (освітня компонента)	Академічна група (навчальний взвод/ навчальна група)	Вид заняття	Тема
1.							
2.							
3.							
4.							

Завідувач кафедри

навчально-наукового інституту/факультету

« ____ » _____ 2025 р.

 (Власне ім'я, прізвище)

Затверджено на засіданні кафедри _____
 інституту/факультету _____ від ____ . ____ .20 __, протокол № ____

навчально-наукового

ГРАФІК
відкритих занять науково-педагогічних (педагогічних) працівників
кафедри _____
навчально-наукового інституту/факультету _____
на ____ семестр 20____/20____ навчального року

№ з/п	П.І.Б. НПП/ПП, який проводить заняття	Дата, час, аудиторія	Навчальна дисципліна (освітня компонента)	Академічна група (навчальний взвод/навчальна група)	Вид заняття	Тема
1.						
2.						
3.						
4.						

Завідувач кафедри

навчально-наукового інституту/факультету

« ____ » _____ 2025 р.

 (Власне ім'я, прізвище)

Затверджено на засіданні кафедри _____
 інституту/факультету _____ від ____ . ____ .20____, протокол № ____

навчально-наукового

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

**ЖУРНАЛ
ВЗАЄМНИХ, ВІДКРИТИХ І КОНТРОЛЬНИХ ВІДВІДУВАНЬ
ЗАНЯТЬ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ (ПЕДАГОГІЧНИХ)
ПРАЦІВНИКІВ КАФЕДРИ, ЦИКЛУ**

(назва кафедри, циклової комісії)

ЗАВЕДЕНО: _____

ЗАКІНЧЕНО: _____

на _____ аркушах

ТЕРМІН ЗБЕРІГАННЯ: _____

Інв. № _____

[illegible]